

**Debiuty Naukowe Studentów
Wyższej Szkoły Bankowej**

**rok 2017
nr 17**

The WSB University in Poznan Graduate Research Journal

2017
No. 17

edited by

Piotr Dawidziak

The WSB University in Poznan Press

Poznan 2017

Debiuty Naukowe Studentów Wyższej Szkoły Bankowej

rok 2017
nr 17

redaktor naukowy
Piotr Dawidziak

Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu

Poznań 2017

Komitet wydawniczy / Editorial Board

Przewodniczący / Chair: *prof. dr hab. Józef Orczyk*

Członkowie / Members: *dr hab. Władysław Balicki, dr hab. Arnold Bernaciak, dr Piotr Dawidziak, dr hab. Marek Dylewski, dr hab. Sławomir Jankiewicz, Grażyna Krasowska-Walczak (dyrektor Wydawnictwa WSB w Poznaniu / Director of the Poznan School of Banking Press), dr Alicja Kaiser, dr hab. inż. Tadeusz Leczykiewicz, dr hab. Magdalena Majchrzak, Andrzej Malecki (sekretarz / Secretary), dr hab. Ilona Romiszewska, dr Lukasz Wawrowski, prof. dr hab. Stanisław Wykrętowicz, dr Maria Zamelska*

Rada naukowa / Scientific Advisory Board

prof. dr David Arnesen (Seattle University, USA), prof. dr hab. Beata Filipiak (Uniwersytet Szczeciński, Polska), dr hab. Baha Kalinowska-Sufinowicz (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Polska), dr hab. Wojciech Piotr (Wielkopolska Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Środzie Wielkopolskiej, Polska), prof. dr hab. Piotr Pysz (Hochschule für Wirtschaft und Technik, Vechta, Niemcy), dr hab. Katarzyna Szarzec (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Polska), dr Aliaksei Zhurauliou (The National Academy of Statistics, Accounting and Auditing, Kijów, Ukraina), prof. dr Katarzyna Zukowska-Gagelmann (Duale Hochschule Baden-Württemberg, Niemcy)

Czasopismo umieszczone na liście „B” MNSW, w bazach: Index Copernicus, BazEkon, PBN i POL-Index.

Czasopismo recenzowane według standardów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Lista recenzentów na stronie www.wydawnictwo.wsb.poznan.pl oraz w ostatnim numerze czasopisma z danego roku.

Journal included in List B of the Ministry of Science and Higher Education as well as in Index Copernicus, BazEkon, PBN and POL-Index databases.

Journal reviewed in compliance with the standards set forth by the Ministry of Science and Higher Education.

A list of referees is available at www.wydawnictwo.wsb.poznan.pl and published in the last issue of the Journal each year.

Procedura recenzowania / Review procedure

www.wydawnictwo.wsb.pl/informacje-dla-recenzentow

Redaktor naczelny czasopisma / Editor-in-chief

dr Piotr Dawidziak

Weryfikacja abstraktów w języku angielskim / Abstracts in English revised by

Grzegorz Grygiel

Redaktor prowadzący / Text editor

Elżbieta Turzyńska

Redakcja i korekta / Copyedited by

Karolina Hamling

Redakcja techniczna i skład / Typeset by

Elżbieta Turzyńska

Projekt okładki / Cover design by

Jan Ślusarski

Publikacja finansowana przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu.

Publication financed by the WSB University in Poznań.

Wersja pierwotna – publikacja drukowana / Source version – print publication

Nakład: 150 egz. / Circulation: 150 copies

© Copyright by Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, 2017

ISSN 1428-7129

Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu

ul. Powstańców Wielkopolskich 5, 61-895 Poznań, tel. 61 655 33 99, 61 655 32 48

e-mail: wydawnictwo@wsb.poznan.pl, dzial.handlowy@wsb.poznan.pl

www.wydawnictwo.wsb.poznan.pl

Druk i oprawa / Printed and bound by ESUS Drukarnia cyfrowa, Poznań

Spis treści

Wstęp (<i>Piotr Dawidziak</i>)	9
Beata Kulpa-Owczarek Identyfikacja wpływu zmian kursów walutowych na wynik finansowy sektora bankowego w Polsce w latach 2010-2016	13
Paulina Marcinkowska Wykorzystanie wskaźnika VAIC w pomiarze kapitału intelektualnego banku dla interesariuszy zewnętrznych na przykładzie porównania grup kapitałowych PKO Bank Polski S.A i Bank Zachodni WBK S.A.	29
Paweł Szymański Wydajność fiskalna podatku leśnego w polskich gminach (na przykładzie gminy Pniewy)	49
Justyna Wieczorek Wpływ wyboru metody wyceny środków trwałych oraz zapasów na ocenę ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych	69
Piotr Felkel, Paulina Klimczewska, Karolina Rurek Metoda wyboru strategii zarządzania bezpieczeństwem danych osobowych z wykorzystaniem teorii systemów szarych	91
Weronika Horowska Decyzje karierowe osób po 50. roku życia w kontekście koncepcji kotwic kariery Edgara Scheina	105
Jagna Ossowska Cechy osobowości jako źródło możliwości kompetencyjnych pracownika	121
Dominika Rumińska Zależność pomiędzy poziomem samooceny a postrzeganiem własnych kompetencji zawodowych	143
Agata Rauchfleisch Uwarunkowania nierówności płci i dyskryminacji kobiet na polskim rynku pracy w świetle wybranych badań opinii społeczeństwa	159

Agata Wilengowski

Dualny system kształcenia zawodowego w Niemczech –
możliwości jego wykorzystania w Polsce. 179

Krzysztof Święczak

Głosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2016 roku,
sygn. akt III CZP 5/16. 199

Paulina M. Wojtkowska

Specyfika obrotu nieruchomościami zabytkowymi – wybrane konsekwencje
wpisu nieruchomości do rejestru zabytków 207

Recenzenci „Debiutów Naukowych Studentów Wyższej Szkoły Bankowej”
2017, nr 17. 221

Wymogi edytorskie Wydawnictwa WSB w Poznaniu dla autorów 223

Contents

Introduction (<i>Piotr Dawidziak</i>)	9
Beata Kulpa-Owczarek Identification of the impact of changes in foreign exchange rates on the financial performance of the banking sector in Poland in 2010-2016	13
Paulina Marcinkowska Efficiency of VAIC intellectual capital reporting for bank stakeholders of PKO Bank Polski S.A and Bank Zachodni WBK S.A. – a comparative analysis	29
Paweł Szymański Fiscal efficiency of forest tax in Polish communes (the case of Pniewy commune)	49
Justyna Wieczorek The impact of choosing the method of valuating fixed assets and inventories on the assessment of bankruptcy risk	69
Piotr Felkel, Paulina Klimczewska, Karolina Rurek A method for selecting a personal information security management strategy using Grey System Theory	91
Weronika Horowska Career decisions of people over 50 in the light of Edgar Schein's concept of career anchors	105
Jagna Ossowska Personality traits as a source of employee competences	121
Dominika Rumińska The relationship between a person's level of self-esteem and their perceived level of professional competences	143
Agata Rauchfleisch Determinants of gender inequalities and discrimination against women in the Polish labour market	159

Agata Wilengowski

A dual system of vocational education in Germany – possibilities
of its implementation in Poland 179

Krzysztof Świąteczak

A commentary on the Supreme Court’s Judgment of October 19, 2016
(Ref. No. III CZP 5/16) 199

Paulina M. Wojtkowska

Specificity of trading in historical real estate – selected consequences
of registering a property as a historical monument 207

Reviewers of “The WSB University in Poznan Graduate Research Journal” 2017,
no. 17 221

The WSB University Press Instructions for Authors Submitting Contributions
in English 224

Wstęp

Większość z kilkunastu artykułów prezentowanych Państwu w kolejnym, 17 numerze „Debiutów Naukowych Studentów WSB” koncentruje się na problematyce mieszczącej się w dwóch podstawowych obszarach kształcenia w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu: finansach i zarządzaniu. Zeszyt zawiera ponadto prace z zakresu prawa i ekonomii. Większość to opracowania przygotowane przez studentów lub tegorocznych absolwentów Wydziału Finansów i Bankowości Uczelni. Po raz kolejny w „Debiutach” znalazła się praca absolwentki innej uczelni, co może świadczyć o rozszerzającym się zasięgu czasopisma. Chciałbym zwrócić szczególną uwagę Szanownych Czytelników na dwa opracowania wyników badań nad kompetencjami zawodowymi prowadzonych w Instytucie Zarządzania, w które były zaangażowane Autorki.

Zeszyt otwierają artykuły z zakresu finansów, w których omawiane są wyniki badań empirycznych prowadzonych na potrzeby prac magisterskich. Ich przedmiotem były zarówno banki, jak i podmioty samorządowe i gospodarcze. Pierwszy z prezentowanych artykułów – *Identyfikacja wpływu zmian kursów walutowych na wynik finansowy sektora bankowego w Polsce w latach 2010-2016* autorstwa Beaty Kulpy-Owczarek – jest próbą weryfikacji hipotez dotyczących wpływu zmian kursów walutowych na zmianę wyniku finansowego. Uzyskane wyniki badań mają wymiar użytkowy, gdyż mogą stanowić podstawę do przewidywania, jakie wartości przyjmie zmienna zależna (wynik finansowy) przy zadanych wartościach zmiennej niezależnej (kursach walutowych).

Kolejne opracowanie, przygotowane przez Paulinę Marcinkowską i zatytułowane *Wykorzystanie wskaźnika VAIC w pomiarze kapitału intelektualnego banku dla interesariuszy zewnętrznych na przykładzie porównania grup kapitałowych PKO Bank Polski S.A i Bank Zachodni WBK S.A.*, to interesująca próba pomiaru kapitału intelektualnego w celu ujęcia jego wartości w sprawozdaniach finansowych i bardziej skutecznego zarządzania nim. Artykuł jest szczególnie cenny, gdyż w polskiej praktyce gospodarczej badania kapitału intelektualnego nie są wykonywane.

Paweł Szymański w pracy *Wydajność fiskalna podatku leśnego w polskich gminach (na przykładzie gminy Pniewy)* po omówieniu konstrukcji podatku leśnego próbuje zdiagnozować przyczyny jego znikomej wydajności, uwzględniając wpływ czynników ekonomicznych i przyrodniczych. Przeprowadzone

analizy prowadzą Autora do wniosku, że niska wydajność omawianego podatku nie powinna być przesłanką do jego modyfikacji w celu zwiększenia wpływów budżetowych.

Ostatni w tej grupie artykuł – Justyny Wieczorek pt. *Wpływ wyboru metody wyceny środków trwałych oraz zapasów na ocenę ryzyka bankructwa jednostek gospodarczych* – to ambitna próba zbadania kierunków zmian wartości modeli predykcji bankructwa będących konsekwencją zmian metod wyceny wybranych składników majątkowych. Autorka dochodzi do konkluzji, że siła zmian w otrzymanych wartościach modeli predykcji zależy od tego, który z zasobów majątkowych został poddany zmianie wyceny i jaka metoda wyceny została zastosowana.

Kolejne prace dotyczą tematyki zarządczej i różnych jej aspektów. Ciekawy jest artykuł autorstwa trzech osób: Piotra Felkela, Pauliny Klimczewskiej i Karoliny Rurek, poświęcony bardzo aktualnej problematyce – ochronie danych osobowych. Na szczególną uwagę zasługuje zastosowana metoda badań. W swoim studium zatytułowanym *Metoda wyboru strategii zarządzania bezpieczeństwem danych osobowych z wykorzystaniem teorii systemów szarych* Autorzy sięgnęli po znajdującą coraz większe zastosowanie teorię systemów szarych, by opracować skuteczną metodę ochrony danych osobowych. Warto podkreślić, że punktem wyjścia do proponowanych rozwiązań było badanie systemów zabezpieczeń danych osobowych stosowanych w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu.

Praca Weroniki Horowskiej pt. *Decyzje karierowe osób po 50. roku życia w kontekście koncepcji kotwic kariery Edgara Scheina* dotyka bardzo ważnego problemu aktywności zawodowej osób po 50. roku życia i ich sytuacji na rynku pracy. Autorka podjęła się próby zbadania, jakimi wartościami kierują się dojrzały pracownicy przy podejmowaniu decyzji związanych z karierą zawodową.

Dwa kolejne artykuły przedstawiają wyniki badań przeprowadzonych na Wydziale Finansów i Bankowości Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w ramach podjętego w Instytucie Zarządzania projektu badawczego, którego tematem były kompetencje zawodowe pracowników. Opracowanie Jagny Ossowskiej pt. *Cechy osobowości jako źródło możliwości kompetencyjnych pracownika* jest próbą odpowiedzi na pytanie, czy oraz w jaki sposób określone cechy osobowości wpływają na możliwość opanowania przez człowieka konkretnych umiejętności. Uzyskane przez Autorkę wyniki badań mają wysoce aplikacyjny charakter i z pewnością powinny być wykorzystane przez pracodawców. Drugi z artykułów, autorstwa Dominiki Rumińskiej, dotyczy także problematyki kompetencji zawodowych. W pracy zatytułowanej *Zależność pomiędzy poziomem samooceny a postrzeganiem własnych kompetencji zawodowych* Autorka próbuje ustalić związek między samooceną a postrzeganiem własnych kompetencji zawodowych pracowników. I w tym przypadku wyniki badań wskazujące na istotność wpływu samooceny pracownika na poziom jego kompetencji mogą być przydatne dla pracodawców.

Niemniej ważną problematyką, mianowicie miejscem kobiet na rynku pracy, zajmuje się Agata Rauchfleisch w artykule *Uwarunkowania nierówności płci i dyskryminacji kobiet na polskim rynku pracy w świetle wybranych badań opinii społeczeństwa*. Na podstawie wyników przeprowadzonych badań Autorka wskazuje czynniki określające nierównościowe czy wręcz dyskryminujące kobiety sytuacje na rynku pracy, nie zawsze będące konsekwencją działań pracodawców.

Kolejna praca prezentowana w niniejszym numerze, która także wpisuje się w trwające w Polsce dyskusje, to artykuł przygotowany przez Agatę Wilengowski pt. *Dualny system kształcenia zawodowego w Niemczech – możliwości jego wykorzystania w Polsce*. Trudno przecenić aktualność poruszanej problematyki, a także znaczenie omawianych rozwiązań, gdyż dualny system kształcenia w Niemczech ma bardzo długą tradycję, a jego wpływu na stan rynku pracy nie sposób podważyć.

Dwa ostatnie z prezentowanych opracowań zostały przygotowane przez studentów prawa. Oba doceniono już wcześniej. Przygotowana przez Krzysztofa Świąteczaka *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2016 roku, sygn. akt III CZP 5/16* została nagrodzona w finale organizowanego przez Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA XX Ogólnopolskiego Konkursu na Głosę. Jej Autor krytykuje orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie przejścia na osobę obdarowaną, która jest zarazem współwłaścicielem rzeczy, prawa do odstąpienia od umowy sprzedaży w całości, w sytuacji, gdy obdarowujący, będąc drugim współwłaścicielem rzeczy, przenosi na obdarowanego swój udział, powodując tym samym, że staje się on jedynym właścicielem rzeczy. Według Autora, temu orzeczeniu można zarzucić zbyt ni formalizm, niebiorący pod uwagę realiów obrotu prawnego.

Natomiast artykuł Pauliny M. Wojtkowskiej *Specyfika obrotu nieruchomości zabytkowymi – wybrane konsekwencje wpisu nieruchomości do rejestru zabytków* powstał na podstawie referatu Autorki wygłoszonego podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Prawo a zabytek”, zorganizowanej przez koło naukowe studentów prawa Sapere Aude w WSB w 2017 r. W prezentowanej pracy Autorka analizuje konsekwencje wpisu nieruchomości do rejestru zabytków w postaci określonych praw i obowiązków dla nabywcy i administracji publicznej. W szczególności, gdy potencjalny nabywca planuje prowadzenie działalności gospodarczej, upływ czasu będący konsekwencją wspomnianych praw i obowiązków wynikających ze statusu nieruchomości istotnie wpływa na decyzje o jej zakupie.

Mając nadzieję, że w przedkładanym tomie znajdą Państwo dla siebie interesujące tematy, zapraszam do zapoznania się z jego zawartością.

dr Piotr Dawidziak
redaktor naczelny

KRZYSZTOF ŚWIĄTCZAK

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu, Wydział Finansów i Bankowości
e-mail: krzysztofswiatczak@gmail.com

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2016 roku, sygn. akt III CZP 5/16

Streszczenie. Problem przejścia na osobę trzecią uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne był od lat przedmiotem analiz wielu wybitnych prawników i sędziów. Wydawało się, że kres rozważaniom na powyższy temat położyła uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2004 r. Jednakże Sąd Najwyższy w uchwale z 19 października 2016 r. dopuścił możliwość przeniesienia uprawnień do odstąpienia od umowy sprzedaży na obdarowanego w przypadku wady fizycznej rzeczy. Celem niniejszej glosy jest analiza uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2016 r.

Słowa kluczowe: umowa sprzedaży, Sąd Najwyższy, wyrok, kupujący, obdarowany, sprzedawca

1. Wprowadzenie

19 października 2016 r. Sąd Najwyższy (dalej: SN) w składzie 7 sędziów podjął następującą uchwałę:

Darowizna udziału we współwłasności rzeczy ruchomej przez jednego z dwóch współwłaścicieli na rzecz drugiego powoduje – jeżeli umowa darowizny nie stanowi inaczej – przejście na obdarowanego uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży, na podstawie której doszło do nabycia współwłasności rzeczy.

Niniejsze orzeczenie SN dotyczyło kwestii przejścia na obdarowanego będącego równocześnie współwłaścicielem rzeczy uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży w całości w sytuacji, gdy darczyńca będący drugim współwłaścicielem rzeczy przenosi na obdarowanego swój udział, doprowadzając do sytuacji, w której obdarowany stał się jedynym właścicielem rzeczy. Sąd Najwyższy uznał, że jest to dopuszczalne.

2. Stan faktyczny

Stan faktyczny owej sprawy przedstawia się następująco. Pozwany sprzedał powodowi i jego ojcu samochód osobowy marki Volkswagen Passat 23 kwietnia 2012 r. W umowie sprzedaży pozwany oznaczony był jako „sprzedający”, powód figurował jako „kupujący”, a ojciec powoda oznaczony został mianem współwłaściciela. W wyniku zawarcia umowy każdy z nabywców, tj. ojciec i syn, stał się współwłaścicielem, a udział każdego z nich wynosił 1/2 części nabytego samochodu. W wyniku przekazania powodowi przez jego ojca udziału 29 października 2012 r. powód stał się wyłącznym właścicielem pojazdu, a 11 stycznia 2013 r. odstąpił od umowy sprzedaży w całości, żądając zwrotu ceny oraz odszkodowania w granicach ujemnego interesu umownego. Przyczyną odstąpienia od umowy była wada fizyczna pojazdu w postaci zaniżonego przebiegu samochodu.

3. Orzeczenia sądu rejonowego i sądu okręgowego

Sąd rejonowy uwzględnił powództwo, stwierdzając, że wyżej wymieniona wada skutkuje obniżeniem wartości pojazdu, stanowiąc uzasadnioną przyczynę odstąpienia od umowy. Ponadto zgodnie z orzeczeniem umowa darowizny przenosiła na powoda nie tylko udział darczyńcy, ale także wszelkie uprawnienia z nim związane, w tym uprawnienia z tytułu rękojmi za wady fizyczne.

Sąd okręgowy, rozpatrując tę sprawę, powziął wątpliwość, czy ojciec powoda, przenosząc na niego udział we współwłasności, przeniósł równocześnie wynikające z rękojmi za wady fizyczne uprawnienia do odstąpienia od umowy. Od stwierdzenia tej kwestii zależało, czy powodowi przysługiwało prawo odstąpienia od umowy sprzedaży w całości.

4. Orzeczenie Sądu Najwyższego

Sąd Najwyższy, rozstrzygając w zwykłym składzie, stwierdził, że skoro umowa sprzedaży rzeczy oznaczonej co do tożsamości jest świadczeniem niepodzielnym, to w przypadku, gdy kupujących jest kilku, odstąpienie od umowy jest możliwe jedynie w całości, ponieważ świadczenie jest niepodzielne. Wątpliwości budzi natomiast „dopuszczalność przeniesienia wraz z udziałem we współwłasności rzeczy uprawnienia (współuprawnienia) do odstąpienia od umowy sprzedaży z powodu wady fizycznej rzeczy w sytuacji, gdy w wyniku darowizny udziału,

obdarowany stał się wyłącznym właścicielem rzeczy”¹. Orzecznictwo Sądu Najwyższego w tej sprawie jest bowiem rozbieżne. Z wcześniejszych wyroków wynika, że uprawnienia z tytułu rękoi za wady oraz gwarancji przechodzą w sposób dorozumiany na następców kupującego². Kolejne orzeczenia prezentują całkiem odmienne stanowisko, w myśl którego uprawnienia z tytułu rękoi za wady fizyczne można przenieść na kolejnego nabywcę, ale nie dotyczy to prawa odstąpienia od umowy sprzedaży z powodu wady fizycznej rzeczy³. SN bardziej przychylił się do pierwszego stanowiska. Uważał bowiem, że przejście uprawnień z tytułu rękoi na następców prawnych nabywcy może nastąpić nie tylko wskutek wyraźnych uzgodnień z kolejnym nabywcą rzeczy, lecz także w sposób dorozumiany, co wynika z art. 56 i 65 Kodeksu cywilnego (dalej: k.c.)⁴. Tym samym celem umowy sprzedaży jest nie tylko przeniesienie własności, ale także „przelew wszystkich uprawnień z tytułu rękoi i gwarancji”⁵. Nie ogranicza to ani nie pogarsza w żaden sposób pozycji pierwotnego sprzedającego, gdyż jego chroni ograniczenie czasowe, a zachowana zostaje istota rękoi, tj. zapewnienie prawidłowego wykonania zobowiązania przez sprzedawcę. Zważywszy jednak na rozbieżności zarówno w piśmiennictwie, jak i orzecznictwie sądów powszechnych czy SN na podstawie art. 390 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.)⁶, skierowano sprawę do rozstrzygnięcia w składzie powiększonym.

SN rozstrzygający w powiększonym składzie stwierdził, że niniejsza sprawa ma szczególny charakter. Nie dotyczy bowiem przejścia uprawnień z tytułu rękoi na kolejnego nabywcę rzeczy, będącego osobą trzecią w stosunku do pierwotnych kontrahentów, lecz przejścia wyżej wymienionych uprawnień na drugiego współwłaściciela będącego jednocześnie stroną pierwotnej umowy sprzedaży. Tym samym powyższy stan faktyczny i prawny wymaga dogłębnej analizy. Podstawą rozważań są wynikające z art. 155 § 1 k.c. regulacje dotyczące przeniesienia własności rzeczy oznaczonej co do tożsamości oraz wynikający z art. 535 § 1 k.c. obowiązek wydania rzeczy przez sprzedającego. Zgodnie z orzecznictwem świadczenia sprzedawcy, a także wzajemne świadczenie kupujących w razie skorzystania przez nich z prawa odstąpienia od umowy sprzedaży rzeczy ruchomej są niepodzielne⁷. Jeżeli więc mamy do czynienia z sytuacją, w której jest kilku kupujących, to uprawnienie do odstąpienia od umowy sprzedaży rzeczy ruchomej oznaczonej co do tożsamości może być wykonane jedynie

¹ Uchwała SN z dnia 19 października 2016 r., sygn. akt III CZP 5/16.

² Wyrok SN z dnia 30 grudnia 1988 r. III CZP 48/88, OSNC z 1989 r., nr 3, poz. 36.

³ Uchwała SN z dnia 5 lutego 2004 r. III CZP 96/03, OSNC z 2004 r., nr 6, poz. 88.

⁴ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. 2017, poz. 459.

⁵ Uchwała SN z dnia 19 października 2016 r., sygn. akt III CZP 5/16.

⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. 2016, poz. 1822 z późn. zm.

⁷ Wyrok SN z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 821/00.

łącznie przez wszystkich uprawnionych. Na nich również spoczywa obowiązek zwrotu sprzedającemu rzeczy, za którego spełnienie odpowiadają oni jak dłużnicy solidarni zgodnie z art. 380 § 1 k.c.

Regulacje dotyczące rękojmi, a więc art. 556 i n. k.c. nie regulują problematyki przejścia na kolejnego nabywcę rzeczy uprawnień związanych z rękojmią za wadę fizyczną rzeczy. Z przepisów tych wynika jedynie, że rękojmia jako szczególny rodzaj odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy występuje jedynie w ramach danej umowy. Ma więc charakter względny. Co ważne, musi być to umowa sprzedaży albo umowa, do której stosuje się przepisy o rękojmi. Ryzyko związane z odpowiedzialnością za wady rzeczy przechodzi na każdego kolejnego zbywcę. Duże wątpliwości budzą natomiast uprawnienia kolejnego nabywcy wobec pierwotnego zbywcy, a zwłaszcza możliwość wykonania uprawnień z tytułu rękojmi, w tym prawa do odstąpienia od umowy.

Zgodnie z pierwszym stanowiskiem należy odrzucić taką wykładnię art. 556 § 1 k.c., w myśl której uprawnienia z tytułu rękojmi powinny dotyczyć tylko konkretnej umowy sprzedaży. Byłoby to sprzeczne zarówno z celem społecznym tej instytucji, jak i z rzeczywistą treścią przepisu. Uprawnienia z tytułu rękojmi są bowiem związane z prawem własności rzeczy, a nie z podmiotami konkretnej umowy sprzedaży: „Zmiana właściciela nabytej rzeczy nie powinna zwalniać zobowiązanego z odpowiedzialności za wady rzeczy, należy więc uznać, że nie eliminuje więzi prawnej z pierwotnym sprzedawcą, a podstawą przejścia uprawnień z rękojmi na kolejnego nabywcę jest ich dorozumiany przelew”⁸.

Natomiast w myśl drugiej koncepcji uprawnienia z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy nie przechodzą na kolejnego nabywcę. Możliwe jest jedynie przelanie na nabywcę uprawnień do żądania obniżenia ceny, usunięcia wady lub dostarczenia rzeczy wolnej od wad. Może to być dokonane nawet w sposób dorozumiany, jednakże przeniesienie uprawnień do odstąpienia od umowy sprzedaży jest niemożliwe⁹. Uprawnienia z tytułu rękojmi za wady fizyczne nie są związane z prawem własności rzeczy, ale są uprawnieniami przysługującymi kupującemu względem sprzedawcy. Tym samym nie przechodzą na kolejnego nabywcę. Mogą być co prawda przeniesione na kolejnego zbywcę poprzez zastrzeżenie w umowie sprzedaży albo w odrębnej umowie, także w sposób dorozumiany, lecz dopuszczalne jest to jedynie w drodze przelewu. W przypadku wątpliwości, czy uprawnienia te rzeczywiście miały przejść na kolejnego nabywcę, należy brać pod uwagę cel umowy oraz zgodny zamiar stron.

⁸ Uchwała SN z dnia 30 grudnia 1988 r. III CZP 48/88. Zob. także: uchwała SN z dnia 28 września 1995 r., III CZP 125/95, OSNC 1996, nr 1, poz. 11; wyrok SN z dnia 5 kwietnia 1974 r., II CR 109/74, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 64; wyrok SN z dnia 27 kwietnia 2000 r. I CKN 616/98.

⁹ Wyrok SN z dnia 15 stycznia 1997 r. III CKN 29/96, OSP 1997, nr 7-8, poz. 144.

Jednakowoż wyraźnie odrzucona została możliwość przeniesienia na kolejnego nabywcę zarówno w sposób wyraźny określony w umowie, jak i w sposób dorozumiany prawa do odstąpienia od umowy w stosunku do pierwotnego zbywcy. Przemawia za tym fakt, że uprawnienie to ma charakter kształtujący. Ponadto zgodnie z art. 494 k.c. niedopuszczalne jest, aby osoby trzecie decydowały, czy dany stosunek zobowiązaniowy ma istnieć. Odstąpienie od umowy rodzi także przysługujące odstępującemu uprawnienie do żądania zwrotu ceny. W przypadku przeniesienia uprawnienia do odstąpienia od umowy na kolejnego nabywcę brak byłoby podstaw do wynikającego z art. 509 § 2 k.c. żądania zwrotu ceny. Nie jest ono bowiem związane z prawem odstąpienia od umowy, lecz „powstaje *ex lege* dla strony stosunku zobowiązaniowego w wypadku odstąpienia od umowy”¹⁰. Nawet gdyby uprawnienie to przechodziło wraz z prawem do odstąpienia od umowy na kolejnego nabywcę, to byłoby skuteczne i możliwe zarazem dopiero za zgodą pierwotnego sprzedawcy, zgodnie z art. 519 k.c. ze względu na obowiązek zwrotu rzeczy sprzedawcy. W przeciwnym razie na nabywcę przeszłoby jedynie uprawnienie do odstąpienia od umowy i żądania zwrotu ceny, a „obowiązek zwrotu rzeczy pozostałby przy cedencie (poprzednim kupującym), co wymagałoby jego zgody także na złożenie przez cesjonariusza (kolejnego nabywcę) oświadczenia o odstąpieniu od umowy”¹¹. Sąd Najwyższy ze względu na przywołane kwestie oraz względy praktyczne uznał, że przeniesienie na kolejnego nabywcę rzeczy uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży przysługującego wobec pierwotnego sprzedawcy jest niedopuszczalne¹².

Zważywszy jednak na fakt, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z przeniesieniem udziału we współwłasności rzeczy w drodze darowizny na nabywcę będącym równocześnie współwłaścicielem i współuprawnionym z tytułu rękojmi, który stał się jedynym właścicielem rzeczy, należy przyjąć, że przysługują nabywcy także uprawnienia do odstąpienia od pierwotnej umowy sprzedaży. Wynika to ze szczególnego charakteru sprawy, tym samym poglądy doktryny sprzeciwiające się możliwości przeniesienia w drodze umowy sprzedaży na kolejnego nabywcę prawa do odstąpienia od umowy, w tym konkretnym stanie faktycznym i prawnym nie mogą być traktowane jako wiążące. W przeciwnym wypadku właściwe wykonanie umowy sprzedaży mogłoby być mało realne czy wręcz nierealne. Pierwotny kupujący nie ma bowiem interesu w skorzystaniu z prawa odstąpienia od umowy, a zwolnienie pierwotnego sprzedającego z jednego z najistotniejszych obowiązków naruszyłoby istotę instytucji rękojmi, a także uniemożliwiłoby prawidłowe wykonanie uprawnień przysługujących

¹⁰ Uchwała SN z dnia 19 października 2016 r., sygn. akt III CZP 5/16.

¹¹ Uchwała SN z dnia 19 października 2016 r., sygn. akt III CZP 5/16.

¹² Uchwała SN z dnia 5 lutego 2004 r., III CZP 96/03. Zob. także: wyrok SN z dnia 6 lutego 2004 r., II CK 429/02; wyrok SN z dnia 6 maja 2004 r., II CKN 442/01; uchwała SN z dnia 29 stycznia 2014 r., III CZP 84/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 84.

z tytułu umowy sprzedaży. Tym samym, jeżeli nie ma odmiennych postanowień umownych i wynika to ze zgodnego zamiaru stron, uprawnienia z tytułu rękojmi w wyżej wymienionym przypadku zgodnie z art. 65 k.c. przechodzą na nabywcę „choćby nie zostało to w samej umowie wyraźnie stwierdzone” (art. 56 k.c.). Ponadto nie zagraża to interesom darczyńcy, ponieważ jego odpowiedzialność wobec obdarowanego jest ograniczona regulacjami art. 892 k.c., a wyzbycie się wartości ekonomicznej sprawia, że darczyńcy nie zależy na istnieniu bądź nieistnieniu świadczeń z pierwotnej umowy sprzedaży. O dopuszczalności przelewu na obdarowanego prawa do odstąpienia od umowy przemawia również to, że nie jest on jako jedna ze stron umowy osobą trzecią. Tak więc argumenty wywodzone z art. 494 k.c. o niedopuszczalności decydowania przez osoby trzecie o istnieniu stosunku zobowiązaniowego są chybione. Na nabywcę udziału przechodzi również zgodnie z art. 509 § 2 k.c. uprawnienie do żądania zwrotu ceny, a także obowiązek zwrotu rzeczy pierwotnemu sprzedawcy. Brak również podstaw do tego, aby obowiązek zwrotu rzeczy wadliwej uznać za dług w rozumieniu art. 519 k.c., gdyż powinność ta stanowi element nowego stosunku prawnego. Prawa pierwotnego sprzedawcy są natomiast zabezpieczone przez uprawnienie do zatrzymania ceny aż do czasu zaoferowania zwrotu rzeczy (art. 496 k.c.), odpowiedzialność nabywcy za utratę uszkodzenia rzeczy aż do momentu zwrotu oraz roszczenie windykacyjne (art. 222 § 1 k.c.)¹³.

5. Komentarz i podsumowanie

Niniejsza uchwała może budzić wątpliwości. SN słusznie zauważył, że współwłaściciel, który został obdarowany, był stroną umowy, a nie osobą trzecią, co jest zgodne z istotą współwłasności, która jest odmianą prawa własności [Gniewek (red.) 2016: 387], ale prawo do odstąpienia od umowy zastrzeżono w powyższym przypadku tylko do darowizny. Zatem gdyby udział nie został darowany, a np. sprzedany, wykonanie uprawnień z tytułu pierwotnej umowy sprzedaży byłoby utrudnione, choć strony pierwotnej umowy sprzedaży byłyby takie same. Ponadto w kwestii dotyczącej braku możliwości przejścia na osobę trzecią prawa do odstąpienia od umowy sprzedaży w stosunku do pierwotnego sprzedawcy natrafiamy na pewne braki i niejasności. Co prawda prawo zobowiązań reguluje stosunki *inter vivos* (między stronami) [Radwański, Olejniczak 2016: 2], to jednak na tle powyższego orzeczenia widać różnice w postrzeganiu instytucji rękojmi, a konkretniej kwestii, czy jest ona związana z rzeczą (charakter przedmiotowy), czy konkretnym sprzedawcą (charakter podmiotowy). SN stwierdził, że prawo do odstąpienia od umowy nie przysługuje osobie trzeciej. Powołał się przy tym

¹³ Uchwała SN z dnia 5 lutego 2004 r., III CZP 96/03.

na orzeczenia sprzed kilkunastu lat. Nie sposób zauważyć jednak, że na przełomie ostatnich kilku lat wprowadzono szereg dyrektyw unijnych¹⁴ i regulacji krajowych chroniących pewne podmioty, np. konsumentów¹⁵. Może zatem budzić kontrowersje to, że pojęcie osoby trzeciej zostało użyte w sposób ogólny bez wyróżnienia poszczególnych grup podmiotów, np. przedsiębiorca, konsument itd. Ponadto SN, poruszając problematykę rękojmi, nie odwołuje się do ustaw szczególnych ani do dyrektyw unijnych. Bardzo ograniczona odpowiedzialność pierwotnego sprzedawcy wobec kolejnego kupującego budzi wątpliwości, tym bardziej że w ostatnim czasie wprowadzono do Kodeksu cywilnego regulację dotyczącą odpowiedzialności poprzedniego sprzedawcy (art. 576¹-576⁴ k.c.). Możliwość bezpośredniego egzekwowania odpowiedzialności za wady przez kupującego względem pierwotnego sprzedawcy mogłaby ułatwić obrót i w znacznym stopniu pokrywałaby się z regulacjami wynikającymi z art. 576¹-576⁴ k.c. Tym bardziej mimo stosunków *inter partes* Kodeks cywilny przewiduje możliwość egzekwowania prawidłowego wykonania umowy sprzedaży niekoniecznie od sprzedającego poprzez instytucję gwarancji (art. 577-581 k.c.). Na tle ostatnich nowelizacji widać wyraźną tendencję do rozszerzenia odpowiedzialności na osoby niekoniecznie będące stronami umowy sprzedaży. W okresie coraz większej ochrony praw konsumentów należałoby zastanowić się nad wprowadzeniem pewnych norm o charakterze semiimperatywnym regulujących odpowiedzialność pierwotnego sprzedawcy wobec osoby trzeciej, zwłaszcza że norm tego typu jest coraz więcej w prawie zobowiązań¹⁶, a pewne podmioty zasługują na większą ochronę.

Literatura

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, Dz.U. UE L 304/64 z 22.11.2011.

Gniewek E. (red.), 2016, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa: C.H. Beck.

Radwański Z., Olejniczak A., 2016, *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa: C.H. Beck.

Uchwała SN z dnia 30 grudnia 1988 r. III CZP 48/88, Legalis.

Uchwała SN z dnia 28 września 1995 r., III CZP 125/95, OSNC 1996, nr 1, poz. 11, Legalis.

¹⁴ Patrz dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady.

¹⁵ W szczególności są to: ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta, t.j. Dz.U. 2017, poz. 683; ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, t.j. Dz.U. 2016, poz. 3, 1823; ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, t.j. Dz.U. 2017, poz. 229.

¹⁶ W szczególności art. 385¹ i art. 385³ k.c.

Uchwała SN z dnia 5 lutego 2004 r. III CZP 96/03, OSNC z 2004 r., nr 6, poz. 88, Legalis.
Uchwała SN z dnia 29 stycznia 2014 r., III CZP 84/13, OSNC 2014, nr 9, poz. 84, Legalis.
Uchwała SN z dnia 19 października 2016 r., sygn. akt III CZP 5/16, Legalis.
Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. 2017, poz. 459.
Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. 2016, poz. 1822 z późn. zm.
Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, t.j. Dz.U. 2017, poz. 229.
Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, t.j. Dz.U. 2016, poz. 3, 1823.
Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta, t.j. Dz.U. 2017, poz. 683.
Wyrok SN z dnia 5 kwietnia 1974 r., II CR 109/74, OSPiKA 1975, nr 3, poz. 64, Legalis.
Wyrok SN z dnia 30 grudnia 1988 r. III CZP 48/88, OSNC z 1989 r., nr 3, poz. 36, Legalis.
Wyrok SN z dnia 15 stycznia 1997 r. III CKN 29/96, OSP 1997, nr 7-8, poz. 144, Legalis.
Wyrok SN z dnia 27 kwietnia 2000 r. I CKN 616/98, Legalis.
Wyrok SN z dnia 14 marca 2002 r., IV CKN 821/00, Legalis.
Wyrok SN z dnia 6 lutego 2004 r., II CK 429/02, Legalis.
Wyrok SN z dnia 6 maja 2004 r., II CKN 442/01, Legalis.

A commentary on the Supreme Court's Judgment of October 19, 2016 (Ref. No. III CZP 5/16)

Abstract. The problem of the transfer of warranty for physical defects to a third person has been analysed for many years by very respectable lawyers and judges. It seemed that the Supreme Court had solved the problem by its verdict of 5 February 2004. However, the Supreme Court in its judgement of 19 October 2016 admitted that the right to withdraw from an contract of sale involving a faulty product can be transferred to the recipient. The purpose of the commentary is to analyse the content of Supreme Court's verdict.

Keywords: contract of sale, Supreme Court, verdict, buyer, recipient, seller